

J. Vree, 'Tegen de evolutie de palingenesie', in: Augustijn en Vree, *Abraham Kuypers* 149-164.

27. Zie uit de eerste jaren *De hedendaagsche schriftcritiek in hare bedenkelijke strekking voor de gemeente des levenden Gods* (Amsterdam 1881) 6-7. Over Kuypers vorming te Leiden zie men bijvoorbeeld Tj. Baarda, 'Het recht van tekstemendatie bij Abraham Kuypers', in: C. Augustijn e.a., *In rapport met de tijd*, 13-42.

28. Een uitstekend analyse verscheen van de hand van F. E. Daubanton, *Kuypers Encyclopaedie uiteengezet en beoordeeld* (Utrecht 1896).

411

29. Zie over het volgende C. Augustijn, 'Kuypers rede over "De hedendaagsche schriftcritiek" in haar historische context', in: Augustijn en Vree, *Abraham Kuypers*, 109-148.

30. *De Heraut*, 3 februari 1878.

31. Overigens was er van verschillende kanten al scherpe kritiek op Gunning gekomen voordat Kuypers met zijn kritiek kwam. Zie Stellingwerff, *Kuypers en de vu*, 93-94. Over Gunning zie men A. de Lange, J. H. *Gunning Jr. (1829-1905). Een leven in zelfverloochening* (Kampen 1995).

32. Zie over hem Aalders, *Ethisch tussen 1870 en 1920*. Van de grote aantrekkingskracht die er van Valetton uitging getuigt onder meer J. H. Gerretsen, 'Prof. Dr. J. J. P. Valetton', in: *In memoriam prof. dr. J. J. P. Valetton Jr* (Nijmegen 1912) 5-23. Zie over de Utrechtse faculteit in de 19e en 20e eeuw A. de Groot en Otto J. de Jong, *Vier eeuwen theologie in Utrecht* (Zoetermeer 2001) 48-56 en 199-208. Overigens was er tussen 1880 en 1890 sprake van een afnemend aantal studenten.

33. *De hedendaagsche schriftcritiek*, 16.

34. Augustijn, 'Kuypers rede', in: Augustijn en Vree, *Abraham Kuypers*, 147. Het betreft een citaat uit *De Heraut*, 14 mei 1882.

35. Zie over de *Encyclopaedie* de volgende paragraaf.

36. D. van Keulen, *Bijbel en dogmatiek. Schriftbeschouwing en schriftgebruik in het dogmatisch werk van A. Kuypers, H. Bavinck, en G. C. Berkouwer* (Kampen 2003) 57.

37. Van Keulen, *Bijbel en dogmatiek*, 30.

38. *Encyclopaedie* II, § 50, 493. *Mediae gratiae*: genademiddelen.

39. *Encyclopaedie* II, § 46, 422-424.

40. *Encyclopaedie* II, § 34, 313-314.

41. *Encyclopaedie* II, § 50, 497.

42. Van Keulen, *Bijbel en dogmatiek*, 42-44.